

2011-05-10

Dnr 44-2010:5012

Beslut

efter tillsyn i den fristående grundskolan Ölands
Friskola i Mörbylånga kommun

Huvudman för Ölands Friskola
Box 116
386 22 Färjestaden

2011-05-10
2 (13)
Dnr 44-2010:5012

Tillsyn i den fristående grundskolan Ölands Friskola

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som huvudmannen för Ölands Friskola skickat in samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. I underlaget ingår också de enkäter som Skolinspektionen genomförde hösten 2010.

I Ölands Friskola når flertalet av eleverna de nationella målen men det finns elever på skolan som inte når målen i alla ämnen. Skolan måste därför förbättra möjligheten för samtliga elever att nå alla mål genom att bland annat utvärdera och ompröva det särskilda stöd som ges på skolan. För att ytterligare förbättra skolans kunskapsresultat behöver rektorn också se till att skolans kvalitetsarbete sker mer systematiskt och att det utgår från skolans samlade resultat.

Ölands Friskola beskrivs av både personal och elever som trygg och öppen. Eleverna stimuleras till att ta ökat ansvar för sina studier och undervisningen är inriktad mot de nationella kursplanernas mål. Skolan behöver dock arbeta vidare för att de nationella målen även ska genomsyra skolans dokument, exempelvis de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen och åtgärdsprogrammen som måste förbättras och utarbetas i enlighet med författningarnas krav.

Nedan redovisas dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

2011-05-10

3 (13)

Dnr 43-2010-5012

Skolinspektionen har i tillsynen av Ölands Friskola identifierat följande brister som ska åtgärdas

- De individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen uppfyller inte författningarnas krav (1 a kap. 8 § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet, 7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolan erbjuder inte språkval enlighet med författningarna (9 kap. 2 § skollagen).
- Åtgärdsprogrammen uppfyller inte författningarnas krav (1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet).

Skolinspektionen har i tillsynen av Ölands Friskola identifierat följande förbättringsområden som bör åtgärdas

- Alla elever ges inte möjlighet att nå lägst målen att uppnå i samtliga ämnen (9 kap. 2 § skollagen, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94, 2.2 Kunskaper).
- Skolans pedagogiska personal har inte i tillräcklig utsträckning utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver (9 kap. 2 § skollagen).
- Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och använder inte detta resultat för att nå de nationella målen (9 kap. 2 § skollagen, Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag och 2.8 Rektors ansvar samt Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet de särskilda stödinsatser som ges (1 a kap. 5 a § förordning om fristående skolor och viss enskild verksamhet).
- Skolans plan mot kränkande behandling upprättas inte i enlighet med författningarna (14 a kap. 8 § skollagen).

Bedömningarna redovisas i bilaga 2.

Huvudman och rektor har ansvar för att skolans brister åtgärdas och att åtgärder vidtas inom de områden som behöver förbättras. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast den 9 september 2011.

Beslutet är fattat utifrån de bestämmelser som gällde vid beslutstillfället. Uppföljningen av detta beslut kommer dock att ske efter de skolförfattningar som börjar gälla den 1 juli 2011. Vid bedömningen av vidtagna åtgärder kommer därför hänsyn tas till hur författningarna eventuellt har ändrats.

2011-05-10

4 (13)

Dnr 43-2010-5012

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Ronny Högberg och Sofia Lindstrand.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Anette Bergstrand
Utredare/föredragande

Kopia till

Mörbylånga kommun

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan

Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för Ölands Friskola

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Mörbylånga kommun under våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Ölands Friskola den 7 april 2011.

Huvudmannen för Ölands Friskola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar av skolan redovisas. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister. Tidpunkt för detta anges i beslutet. Tillsynen av fristående grundskolor ska ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och därmed ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö** samt **enskild elevs rätt**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från Ölands Friskola, dels den information som samlats in under besöket. Även de enkäter som Skolinspektionen genomförde hösten 2010 ingår i underlaget. I skolan intervjuades rektorn, ett urval av lärare och elever i årskurs 9. Även annan information om skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Huvudmannen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen haft kontakt med Mörbylånga kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. Kommunen uppger att de använder sig av sin rätt till insyn genom att varje år be om att få ta del av skolans kvalitetsredovisning.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever på Ölands Friskola

Skolan	Antal elever
Fristående grundskola	122

Källa: Skolans egna uppgifter den 2011-04-07

Skolverket godkände Ölands Friskola som en fristående grundskola för årskurserna 7-9 genom beslut (Dnr 2000:1404) den 29 november 2000. Därefter har skolan godkänts för undervisning i årskurs 6 (Dnr 2010:1834). Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag samt får anordna provning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Verksamheten vid Ölands Friskola startade läsåret 2002/03 och omfattar vid tidpunkten för tillsynen årskurserna 7-9. Skolan följer läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94. Skolans inriktning är allmän och skolan har en hälso- och kommunikationsprofil.

Huvudman för skolan är aktiebolaget Friskolan Öland AB med organisationsnummer 556624-3704.

Ölands Friskola ligger i tätorten Färjestaden och skolan har vid tillsynsbesöket 122 elever jämnt fördelade på de tre årskurserna. De flesta av eleverna är folkbokförda i Mörbylånga kommun, men skolan har även elever från kommunerna Borgholm och Kalmar. Skolan leds av en rektor men på skolan finns också en verkställande direktör som har administrativa uppgifter. Det finns tre klasser i skolan, en i varje årskurs. Eleverna ingår även i en åldersblandad så kallad basgrupp som också utgör mentorsgruppen.

Undervisningen bedrivs vanligen i åldershomogena grupper. Undervisningstiden utgörs av "flectid" kombinerat med antingen "bastid" eller "tematid". Under flectiden arbetar eleverna med projekt som de själva valt. När det är bastid arbetar eleverna ämnesvis medan de under tematiden istället arbetar ämnesövergripande. Skolan har delat in läsåret i ett antal perioder om tre till fyra veckor. Under hälften av dessa perioder utgörs skolveckorna av flectid och bastid medan skolveckorna under resterande perioder utgörs av flectid kombinerat med tematid.

Tillsynsprotokoll för Ölands Friskola

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning och betyg

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Avgifter

Rektors beslutsfattande

Huvudmannaskap och tillstånd

Stabilitet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Alla elever ges inte möjlighet att nå lägst målen att uppnå i samtliga ämnen.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94), 2.2 Kunskaper

Motivering:

Skolinspektionen har tagit del av Skolverkets offentliga statistik gällande Ölands Friskolas kunskapsresultat. Av denna framgår att andelen elever som i årskurs 9 når målen i samtliga ämnen har varierat under åren 2006–2010. Högst resultat hade skolan år 2009 då det var enstaka elever som inte nådde målen i alla ämnen. Lägst måluppfyllelse var det år 2010 då andelen elever som inte nådde målen i alla ämnen var 79,3 procent. Även meritvärdet har varierat under femårsperioden mellan 193,9 och 222,9. Meritvärdet år 2010 var 212,6 och skolans näst lägsta under åren 2006–2010 men var ändå högre än i riket som helhet.

Andelen behöriga till nationella program på gymnasieskolan har varierat något under åren 2006–2010. Åren 2007 och 2009 var alla elever behöriga medan det övriga år var enstaka elever som saknade denna gymnasiebehörighet.

Det finns olikheter i måluppfyllelse mellan ämnen på Ölands Friskola. Ämnet idrott och hälsa har lägst måluppfyllelse både år 2010 och 2008. Ämnet moderna språk hade näst lägst måluppfyllelse 2010 och var år 2009 det enda ämnet där alla elever inte nådde målen.

På skolan finns stora skillnader i betyg mellan olika ämnen. Exempelvis nådde år 2010 48,3 procent av eleverna i årskurs 9 betyget Mycket väl godkänt (MVG) i ämnet hem- och konsumentkunskap medan ingen elev nådde denna betygsnivå i ämnet teknik. Det finns också tydliga skillnader i betyg mellan pojkar och flickor. År 2009 var andelen flickor som fick betyget MVG större i alla ämnen förutom två. Störst skillnad var det i ämnet hem- och konsumentkunskap där 81,0 procent av flickorna hade MVG att jämföra med pojkarnas 17,6 procent.

Sammantaget framgår att det finns behov av att genomföra ytterligare insatser för att förbättra elevernas möjlighet att uppnå minst målen för utbildningen.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag****Bedömning:**

Skolans pedagogiska personal har inte i tillräcklig utsträckning utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering:

På Ölands Friskola finns lärare som saknar utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Det finns lärare som saknar utbildning för åldersgruppen och lärare som undervisar i ämnen som de inte har utbildning för. Rektorn uppger vid tillsynsbesöket att viss fortbildning pågår och att det även förs samtal med berörda personer om olika kompetensutvecklingsinsatser.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Lärarnas bedömning och utvärdering****Bedömning:**

De individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

1 a kap. 8 § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet
7 kap. 2 § grundskoleförordningen

Motivering:

Lärarna på Ölands Friskola har varje termin utvecklingssamtal med elever och vårdnadshavare. Skolan utarbetar för samtliga elever individuella utvecklingsplaner (IUP) med skriftliga omdömen men dessa planer uppfyller inte författningarnas krav. I de exempel på IUP med skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av beskrivs inte alltid elevens kunskapsutveckling i relation till de nationella målen för ämnet. I vissa fall beskriver lärare istället vad eleven arbetat med i ämnet och hur detta arbete genomförts. Skolan utarbetar i de naturorienterade ämnena (biologi, fysik och kemi) skriftliga omdömen i ämnesblock istället för i varje ämne som eleven undervisas i. Det samma gäller för de samhällsorienterade ämnena.

I den framåtsyftande delen av planen där insatserna ska sammanfattas framgår inte vilka konkreta insatser som skolan ska vidta för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplan och kursplaner. Istället läggs ett

stort ansvar på eleven. I vissa exempel saknas en tydlig koppling mellan formulerade mål och beskrivna åtgärder.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Bedömning:

Rektorn tar inte tillräckligt ansvar för att skolans resultat utvärderas regelbundet och använder inte detta resultat för att nå de nationella målen.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.

Lpo 94, 1 Skolans värdegrund och uppdrag och 2.8 Rektors ansvar

Motivering:

På Ölands Friskola arbetar rektorn och lärarna kontinuerligt med att utveckla undervisningen men detta kvalitetsarbete utgår inte från skolans resultat och sker inte systematiskt. Rektorn utarbetar varje år en kvalitetsredovisning men i skolans kvalitetsredovisning, eller motsvarande dokumentation, avseende läsåret 2009/2010 som Skolinspektionen tagit del av finns inga kunskapsresultat redovisade. Skolan gör inga egna resultatsammanställningar och analyser, utan använder istället Skolverkets offentliga statistik vid diskussioner om skolans resultat. Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att skolans resultat diskuteras men utan att det relateras till den undervisning som bedrivits.

Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att lärarna arbetar med att utveckla undervisningsmetoder och arbetssätt och att detta är en del av lärarnas gemensamma planeringsarbete inför bland annat temaperioder. Rektorn är tydlig med att all undervisning ska relateras till kunskapsmål och utvärderas. I skolans arbetsplan anges flera visioner som områden som skolan ska arbeta särskilt med under läsåret. Det framkommer dock inte av denna dokumentation hur skolan ska arbeta för att uppnå dessa visioner och mål.

I arbetsplanen för läsåret 2010/2011 finns inget mål med tydligt fokus på att höja kunskapsresultaten i vissa ämnen, trots att Skolinspektionens tillsyn visar att det finns behov av insatser i exempelvis moderna språk. Av nationell statistik framgår att det är en lägre andel av eleverna på Ölands Friskola som i årskurs 9 har moderna språk som språkval än i riket som helhet. År 2010 hade endast 45 procent av eleverna som slutade i årskurs 9 i Ölands Friskola språkvalet moderna språk att jämföra med drygt 60 procent i riket. Se även nästa bedömningspunkt.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan**Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering****Bedömning:**

Rektorn utvärderar och omprövar inte regelbundet de särskilda stödinsatser som ges.

Författningsstöd:

1 a kap. 5 a § förordning om fristående skolor och viss enskild verksamhet

Motivering:

Skolans stödinsatser följs enligt rektorn och lärarna upp regelbundet på individnivå. På skolan förs även diskussioner om stödet på skolnivå. Skolans stöd är enligt rektorn och lärarna flexibelt och personalen uppger att det är lätt att göra förändringar utifrån behov. Det framkommer dock av tillsynsbesöket att rektorn inte i tillräcklig omfattning utvärderar och omprövar de stödinsatser som skolan ger till elever som riskerar att inte nå målen i spanska och tyska.

Vid intervjuer med rektorn och lärare framkommer att det inte finns samma möjlighet till stöd i moderna språk som i exempelvis engelska och svenska. Eleverna uppger vid intervjun att språkundervisningen uppfattas som svår med höga krav och snabbt tempo samt att många elever avbrutit sina studier i tyska och spanska. Av elevintervjun framgår även att elever vid behov av stödundervisning i moderna språk hänvisas till att delta i extra lärtillfällen som ligger utanför elevens ordinarie skoltid.

Huvudområde: Skolans lärandemiljö**Bedömningsområde: Trygghet och studiero****Bedömning:**

Skolans plan mot kränkande behandling upprättas inte i enlighet med författningarnas krav.

Författningsstöd:

14 a kap. 8 § skollagen

Motivering:

Ölands Friskola har en plan mot kränkande behandling som till stora delar motsvarar författningarnas krav. Det framgår dock inte av skolans plan hur de planerade åtgärderna från föregående år har genomförts, vilket behöver åtgärdas.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang påpeka vikten av att det i planen tydligt framgår vem som har ansvaret för det åtgärdande arbetet om en elev upplever sig ha blivit kränkt av en vuxen.

Se vidare Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38).

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Undervisningstid och val

Bedömning:

Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering:

Enligt författningarna ska både svenska och engelska erbjudas som egna ämnen inom ramen för språkvalet om minst fem elever i skolan väljer detta. Ölands Friskola erbjuder förutom två moderna språk, spanska och tyska, även så kallad förstärkt svenska/engelska och plusengelska som språkval. En elev på Ölands Friskola har således inte möjlighet att välja endast svenska som språkval. Det är viktigt att skolan erbjuder alla de alternativ till språkval som framgår av grundskoleförordningen.

Det framkommer vidare av den verksamhetsredogörelse som rektorn lämnat in till Skolinspektionen i samband med tillsynen att en övergång från modernt språk till språkvalet "förstärkt svenska/engelska" är en del av skolans stöd. Skolinspektionen vill framhålla att språkvalet inte ska användas i stället för stöd till de elever som är i behov av detta.

Skolinspektionen har vid bedömningen utgått från bestämmelserna i 2 kap. 17–18 §§ grundskoleförordningen.

Huvudområde: Enskild elevs rätt

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Åtgärdsprogrammen uppfyller inte författningarnas krav.

Författningsstöd:

1 a kap. 5 a § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet

Motivering:

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Ölands Friskola utarbetar åtgärdsprogram för elever som är i behov av särskilt stöd. Av de exempel på åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår att dessa inte alltid är utarbetade enligt författningarnas krav. Åtgärdsprogrammen innehåller vanligen beskrivningar av hur undervisningen ska organiseras, exempelvis "liten grupp i engelska", istället för vilka konkreta åtgärder som skolan ska vidta med tydlig koppling till de nationella målen. I vissa åtgärdsprogram framgår inte vem som är ansvarig för åtgärderna och i något åtgärdsprogram är det inte tydligt hur åtgärderna ska följas upp.

Se vidare Skolverkets allmänna råd för arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).